

4. Інформаційна письменність. Володіння інформаційними технологіями, розуміння суті їх застосування, сильних і слабких аспектів використання інформаційних технологій.

5. Здатність учитися протягом усього життя.

Визначення груп компетентностей для спеціаліста з вищою освітою знаходимо в роботах Н. Кузьміної, А. Маркової, Ю. Татура. Останній визначає компетентність спеціаліста з вищою освітою як «виявлення їм на практиці прагнення і здібності (готовності) реалізувати свій потенціал (знання, вміння, досвід, особистісні якості тощо) для успішної творчої (продуктивної) діяльності в професійній і соціальній сфері, усвідомлюючи її соціальну значимість і особисту відповідальність за результати цієї діяльності, необхідність її постійного вдосконалення». Зазначається, що для спеціаліста-професіонала необхідно виділяти ключові компетенції залежно від виду його професійної діяльності, до того ж він повинен проявляти компетентність у питаннях особистого розвитку та соціальної взаємодії.

Ще один підхід до визначення компетенцій спеціаліста, це розглядати його з позицій творця, людини, що стоїть перед необхідністю вирішення проблеми. У цьому випадку функції будуть розділятися за алгоритмом мислення:

- розуміння проблеми;
- здатність уявляти загальні риси її результату;
- з'ясувати причини, що не дозволяють сьогодні (у даній ситуації) його досягти;
- уміння знайти та запропонувати засоби усунення знайдених причин;
- здатність здійснити необхідні дії і дати оцінку отриманому результату.

Це означає, що перед спеціалістом висувається функція аналізу, прогнозування, він ставиться у позицію виробника, контролера, експерта.

Зазначені характеристики компетентнісного підходу роблять його особливо актуальним для застосування у вищій школі. Ефективне використання такого підходу дозволить оптимізувати підготовку майбутнього фахівця, функціонування якого як спеціаліста високої кваліфікації передбачає не лише його готовність, але й здатність працювати в сучасних умовах динамічних змін як у світі технологій, так і в суспільному житті.

*Н. О. Бескоровайна, старш. викл.,
кафедра іноземних мов фінансово-економічного ф-ту*

ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Компетентісний підхід у навчанні іноземних мов може знаходити своє застосування у засобах організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, що забезпечують засвоєння ними змісту освіти і таким чином досягнення цілей навчання в процесі вирішення певних проблемних завдань.

У навчанні іноземних мов визначають наступні компетентності:

- предметна і комунікативна,
- діяльнісна,
- розвиваюча.

Основними компонентами предметної компетенції є інтерактивне навчання (взаємодія з навчальним матеріалом, учителем та учнями), активне навчання (імітація на заняттях комунікативних ситуацій) і глибоке пізнання шляхом занурення в реальний життєвий контекст. Предметна компетенція в оволодінні іноземною мовою відповідає комунікативній компетенції, що включає лінгвістичний, дискурсивний та діяльнісний компоненти.

Діяльнісна компетенція включає наступні компоненти: планування (здатність бачити проблему і мету як уявлення про бажаний результат), досягнення (здатність планувати діяльність, вирішувати проблеми, що виникають, та долати перешкоди), розвиток (відбір успішного досвіду і аналіз причин невдач).

Розвиваюча компетенція включає наступні компоненти: особистісний (розуміння своїх сильних та слабких сторін), міжособистісний (здатність до ефективної взаємодії з іншими учасниками діяльності), культурний (активна участь у засвоєнні та створенні соціальних норм діяльності і ціннісних орієнтацій в поведінці).

Мета навчання іноземних мов — це формування комунікативної компетенції, складовими якої є:

- мовна компетенція;
- комунікативні вміння;
- соціокультурні (лінгвокраїнознавчі) знання.

Оскільки іноземна мова має безпосереднє застосування у сучасному житті, то завдання викладача іноземної мови полягає в тому, щоб дати студентам не лише мовну підготовку, але й зорієнтувати їх на практичне використання іноземної мови у техніці (під час роботи з комп'ютером), бізнесі (ділові папери іноземною мовою), науці (статті та монографії) і таке інше; і таким чином спонукати їх до вивчення іноземної мови для застосування її як у повсякденному житті, так і в професійній діяльності.

Оволодіння мовою як засобом спілкування для пізнання світу, людей та ідей відбувається ефективніше під час рівноправної співпраці, активного пошуку, у вирішенні проблемно-пізнавальних завдань та досягненні цілей через долаття перешкод.

Організація мовленнєвої діяльності в аспекті предметної компетенції може включати тренувальні, умовно-мовленнєві та мовленнєві завдання, спрямовані на формування мовленнєвих навичок та умінь у процесі творчої діяльності.

Творчі вправи передбачають завдання контрольованого, напівконтрольованого та самостійного характеру. І по мірі необхідності (це залежить від навченості учнів) з ними комбінуються завдання на заучування та засвоєння мовного матеріалу. У методиці навчання іноземних мов існує широкий спектр таких завдань.

До основних видів проблемних завдань належать:

— Екстралінгвістичні завдання, пов'язані з засвоєнням і творчим опрацюванням текстів іноземною мовою різного предметного змісту.

— Лінгвістичні завдання.

— Відтворення лексичних одиниць в ускладнених ситуаціях.

Широке використання на заняттях з іноземної мови проблемних мовленнєвих ситуацій сприяє розвитку мовленнєворозумової діяльності, заохочує до мовленнєвих дій, провокує продуктивне, творче мовлення.

Діяльнісні завдання в аспекті предметної компетенції це такі, що дають способи та прийоми засвоєння лексико-граматичного матеріалу в процесі проблемно-пізнавальної діяльності і застосування його в ситуаціях міжкультурного спілкування. До них належать, перш за все, завдання, спрямовані на роботу з документами, відтворення реального життя: рольові ігри, екскурсії тощо.

Наявність високого рівня розумових здібностей — важливий показник всебічно і гармонічно розвинутої особистості. Якщо навчання веде до розвитку розумових, творчих здібностей, то його можна вважати розвиваючим навчанням, тобто таким, де викладач у процесі навчання спеціальними засобами веде роботу, спрямовану на формування розумових здібностей і пізнавальних потреб у своїх студентів. Однак, неможливо навчати розумовій діяльності, її загальним прийомам. Вона повинна розвиватися в самому процесі засвоєння знань.

Таким чином, завдання навчити учнів учитися це завдання розвинути у них уміння самостійно мислити, творчо застосовувати

отримані знання на практиці. По мірі просування у вивченні навчального предмету все більше місця повинні займати завдання, що передбачають активну розумову діяльність студентів. Самостійна постановка нових цілей, орієнтування в умовах їх досягнення та вибір актуальних засобів та способів їх вирішення є тими ланцюгами інтелектуальної діяльності, які надають їй продуктивний, творчий характер.

До структури розвиваючої компетенції можна віднести також професійну сферу, тобто володіння власне професійною діяльністю на достатньо високому рівні, здатність проектувати свій подальший професійний розвиток; здатність до спільної (групової, кооперативної) професійної діяльності, співробітництва, а також володіння загальноприйнятими в даній професії прийомами спілкування; прийомами самовираження і саморозвитку особистості; прийомами самореалізації і розвитку індивідуальності в рамках професії, готовність до професійного росту.

Переваги компетентного підходу у викладанні іноземних мов особливо проявляються у вищій школі. По-перше, студенти мають певний досвід навчання і розвинені пізнавальні здібності. Це означає, що вони можуть робити узагальнення, розуміти семантичні і синтаксичні зв'язки між мовними одиницями.

По-друге, більшість студентів свідомо роблять свій вибір і тому вони дуже цілеспрямовані. Вони добре знають що і для чого їм треба вчити, вони свідомо беруть на себе відповідальність за навчання. По-третє, студенти високомотивовані. Вони розуміють важливість уміння спілкуватися іноземною мовою та використовувати її в професійній діяльності.

Тому застосування компетентного підходу при викладанні у вищій школі означає, що поставлені викладачем цілі дуже зрозумілі студентам, які знають чого прагнуть і можуть самі оцінити свої досягнення.

Компетентно спрямоване навчання іноземних мов дає можливість застосовувати різні види завдань. У викладача завжди є можливість експериментувати з новими методами, проявляти свою творчість, комбінуючи нові прийоми з уже знайомими, що добре себе зарекомендували і дали найкращий результат.

*О. О. Беляєв, проф., д-р екон. наук,
В. М. Сукноваленко, доц., канд. екон. наук*